

Fahir SUKANOVIĆ, prof.
Nasiha MUJČINOVIĆ, prof.

OSNIVANJE I RAZVOJ OSNOVNE ŠKOLE U HUMCIMA

Uvod

Govoriti, a pogotovo pisati, o osnivanju i razvoju škole u Humcima je veoma teško i nezahvalno. To iz razloga što iako je Osnovna škola u Humcima osnovana relativno kasno (tek nakon drugog svjetskog rata), ali i zbog uništene i tokom rata 1992. - 1995. godine odnesene dokumentacije pa nam nisu bila dostupna originalna i kvalitetne dokumenta iz ove oblasti. Ipak, zaslugom i angažmanom ljudi koji su samoinicijativno bilježili i zapisivali neke događaje tokom i iz tog perioda može se steći jedna relativno jasna slika o osnivanju i razvoju osnovne škole u ovom mjestu sa područja opštine Čelić.

Naseljeno mjesto Humci

Ovakvo kasno osnivanje i formiranje osnovne škole na ovom planinskom prostoru ima svoje razloge u samoj geografskoj i komunikacijskoj poziciji odnosno izoliranosti Humaca kao naseljenog mjesta na planini Majevidi i na samom rubu opštine Lopare kojoj je u to vrijeme pripadalo. Humci su selo sa 2000 – 2500 stanovnika i sa oko 400 – 500 domaćinstava koje se sastojalo od naseljenih mjesta: Humci (Donja mahala i Gornja mahala), Sitari sa bošnjačkim stanovništvom, te Miladića i Brezja sa srpskim stanovništvom. Ova naselja su bila organizirana kao tri mjesne zajednice: Humci (Donji Humci, Gornji Humci, Sitari), Brezje i Miladići.

Gledano geografski, Humci se nalaze u jednoj kotlini u samom središtu planine Majevice i sa svih strana je okruženo vrhovima ove planine kao što su: Begova voda, Plane, Žunovo, Nišan, Stublić itd., tako da su kroz svoju historiju bili prilično izolovani u svim aspektima, a posebno komunikacijski. Sve do 1992. godine putna povezanost ovog mjesta sa svijetom išla je relacijom: Humci – Čelić – Brčko u dužini od 35 kilometara, ili Humci – Čelić – Lopare – Tuzla u dužini od 70 kilometara, tako da se za Humce moglo kazati da su „slijepo crijevo“ u kome se završavao „slijepi put“. Tek 1992. godine izgrađen je i otvoren put Humci – Jasenica – Preville – Tuzla u dužini od 35 kilometara, što je napokon riješilo pitanje komunikacijske izoliranosti ovog mjesta i cijelog kraja.

Naziv mjesta Humci

Nažalost o ovome nismo pronašli pisane tragove ali se na osnovu usmenih predanja mogu formulirati bar tri pogleda na nastanak i porijeklo imena Humci kao naseljenog mjesta:

1. Naziv Humci su dobili po doseljenicima iz Hercegovine iz mjesta Humac ispod planine Hum;
2. Po porodici Humčević čiji potomci i danas žive u zaseoku Sitari, a doselili su se iz Crne Gore i vjerovatno na ovom prostoru formirali naselje;
3. Po mnogobrojnim i raznim vrstama humki (uzvišenja) koje se mogu pronaći i vidjeti na raznim lokalitetima a posebno na mjestima pored kojih su prolazili stari rimski, turski ili austrougarski putevi;

Period od 1945. godine

Prema usmenom predanju prvi pismeni čovjek iz Humaca je bio Šerif Šerifović. On je bio prvi dućandžija u selu i njemu je većina humčana u vrijeme kada je živio donosila poštu i druga dokumenta koja je trebalo pročitati ili napisati. Bio je samouk. Osim njega kao pismeni samouki humčani spominju se još i ovi:

1. Emin Šerifović – radio kao dućandžija
2. Ago Muratović – radio kao dućandžija
3. Bašo (Alija) Muratović – radio kao trgovac
4. Tanjić Alija – radio kao dućandžija (Gornji Humci)
5. Jusić (Ibrahim) Ćerim – kasnije završio Medresu u Tuzli i radio kao imam na ovom području

Prvi polaznici škole iz Humaca

I prije nego što je osnovana škola u Humcima bilo je slučajeva, mada pojedinačnih, da su neku ljude slali svoju djecu da pohađaju osnovnu školu u neka druga mjesta gdje su škole već postojale. Obzirom da je Šibošnica koja je udaljena pet kilometara od Humaca bila najbliža nekoliko učenika je pohađalo ovu školu:

1. Adil (Emin) Šerifović – završio je dva razreda što je bilko dovoljno za opismenjavanje; znao je čitati i pisati; bio je priučen stolar;
2. Galib (Ago) Muratović – završio je zajedno sa Adilom Šerifovićem dva razreda i naučio je čitati i pisati. Kasnije se doškolovao, živio je u Brčkom i radio kao mehaničar;
3. Ševko (Meho) Ahmetović – zajedno sa Adilom i Galibom završio dva razreda i naučio čitati i pisati Živi u Čeliću i bavi se poljoprivredom.

Ovi polaznici osnovne škole su III i IV razred završili u Humcima sa generacijom koja je ove razrede pohađala školske 1948/49 godine. Osim njih Ahmet (Rašid) Bašić je pohađao i završio četiri razreda osnovne škole u Rahiću, da bi kasnije završio Medresu u Brčkom i radio je kao imam u Humcima, Ratkovićima, Ograđenovcu kod Rahića i Brčkom.

Vjerska pouka u mektebu

Jedan od oblika i načina podučavanja u Humcima prije osnivanja škole bila je i mektebska pouka, koja je osim čitanja i učenja Kurana pružala i mogućnost i učenja arapskog pisma. Iako to učenje i opismenjavanje nije bilo na maternjem jeziku bio je to svakako određeni napredak obzirom da je najveći broj ljudi u to vrijeme u ovom mjestu bio nepismen.

Organizovanje vjerske pouke u Humcima počelo je 1942. godine pod rukovodstvom, u organizaciji i realizaciji ef. Mularifa Bašića koji je radio kao imam – vjerski službenik. Zgrada mekteba se nalazila u prostoru starog mezarja (groblje) pored puta za Bašiće i Latifoviće.

Polaznici mektebske pouke između ostalih bili su:

1. BEŠIĆ (MEHO) HAMDİJA
2. ČELIKOVIĆ (IBRO) FATİMA
3. ŠERİFOVIĆ (EMIN) KADA
4. ŠERİFOVIĆ (NEDŽIB) ĆAZİM
5. ŠERİFOVIĆ (OMO) OMER
6. MUJČINOVIĆ (EMIN) ĐULA
7. ŠERİFOVIĆ (RIFWR) AZEMA
8. EMINOVIĆ (BEGO) MEVLUDİN
9. ZUKANOVIĆ (EMIN) HAMİD
10. MEDIĆ (AHMET) AHMO
11. MEDIĆ (NEDŽIB) EMIN
12. SELİMOVIĆ (MUHAMED) ŠEVKO – MRKONJA
13. FEJZIĆ (MUHAREM) MUJO
14. MUJKIĆ (SALİH) AHMET
15. TALETOVIĆ (MUHAREM) HALİL
16. LATİFOVIĆ (ALİJA) BEKRIJA
17. LATİFOVIĆ (ALİJA) AHMET
18. DURAKOVIĆ (HAZİZ) HAZİM
19. TANJIĆ (ALİJA) SULEJMAN

Tečaj za opismenjavanje

Osim mektebske nastave u zgradi mekteba (smještena u prostoru mezarja i nažalost porušena) se od 1943. godine osniva i organizira tečaj za opismenjavanje omladine. Ovaj tečaj su pohađali polaznici koji su po godinama prevazišli mektebsku nastavu, i ovaj tečaj nije bio obavezan.

Tečaj je vodio, organizirao i realizirao Zekerija Livadić iz Vražića po zaninmanju vjerski službenik – imam. Učilo se čitanje, pisanje i račun, a tečaj su između ostalih pohađali:

1. BEŠIĆ (BEĆO) MUJO
2. KADRIĆ (HASAN) EMIN
3. KADRIĆ (HASAN) MEHO
4. MUJČINOVIĆ (MEHO) RAŠID
5. MUJKIĆ (SALIH) HAMZA
6. ČELIKOVIĆ (IBRO) HAŠIM
7. DURAKOVIĆ (HAZIZ) NAZIL
8. ŠERIFOVIĆ (IBRO) HAMID
9. ŠERIFOVIĆ (MUSTAFA) NAZIF
10. BAŠIĆ (AHMO) JUKO

Osim uloge opismenjavanja na maternjem jeziku tečaj je posredno odigrao još jednu značajnu ulogu jer je omogućio da kroz tzv. krađu, obzirom da je radio u popodnevnim satima, da djeca koja su ujutro dolazila u mekteb te sadržaje prepisu i uvježbaju pa je i na taj način određen broj djece naučio čitati i pisati.

Osnivanje škole u Humcima

Prva školska zgrada u Humcima bila je kuća Alije Muratovića zvanog Karo u kojoj je tada na spratu živio njegov sin Bašo Muratović, koji će kasnije postati trgovac. Škola je otvorena u prizemlju navedene kuće. Kasnije je na tom mjestu kuću imao Muharem Jusić – Bekrija u zaseoku Gaj (ta je kuća srušena 2008. godine i na toj lokaciji je kuću napravio Muharemov sin Mirsad Jusić koji radi kao automehaničar u auto servisu „Jusić“ u Humcima). Škola je počela sa radom u aprilu 1946. godine. Za sada nepoznatog datuma u aprilu 1946. godine Emin Šerifović je u mekteb doveo učiteljicu Sadiku Poparu koja je tog dana kao prva učiteljica u prvoj školi u Humcima sve polaznike tadašnje vjeske pouke upisala u prvi razred osnovne škole za školsku 1945/1946 godinu. Obzirom da su upisana djeca već imala određena predznanja iz čitanja i pisanja stečena na vjerskoj pouci i kroz tzv. „krađu“ onoga što su učila na tečaju za opismenjavanje u mektebu, svi upisani polaznici ovog razreda su do kraja te školske godine uspješno završili prvi (I) razred. Polaznici ovog prvog razreda novoformirane

škole za školsku 1945/46 godinu osim polaznika mekteba bili su i drugi polaznici među kojima su:

1. BAŠIĆ (AHMO) MEHO
2. BAŠIĆ (JUKO) KADEMLIJA
3. BAŠIĆ (SAFER) BEGO
4. SUKANOVIĆ (BAJRO) HANA
5. BAŠIĆ (MEHMED) HANA
6. MURATOVIĆ (AGO) DŽEMILA
7. DURAKOVIĆ (HAZIZ) HAZIM
8. SUKANOVIĆ (LEJLIJA) SULEJMAN
9. FEJZIĆ (KASIM) HAJRO
10. DUGALIĆ (SALKO) FAIK
11. HODŽIĆ (OSMO) SADIK
12. POBRIĆ (HASAN) ZAIM
13. DERVIŠEVIĆ (HAJLAN) SEFIJA
14. TANJIĆ (ALIJA) SULEJMAN
15. BLAGOJEVIĆ (ŽIVKO) VLADO
16. BLAGOJEVIĆ (ŽIVKO) BOGOSAV
17. ĐOKIĆ (ŽIVKO) MILAN
18. ĐOKIĆ (MILAN) MILORAD
19. ILIĆ (JOVICA) ANA
20. SIMEUNOVIĆ (DUŠAN) JOKA
21. ĐOKIĆ (ŽIVKO) MILO
22. MITROVIĆ (MILOŠ) JOVAN

Ovom popisu polaznika prvog razreda treba dodati i prije navedene polaznike vjerske pouke u mektebu jer je školske 1945/46. godine upisan samo jedan prvi razred a bilo je po sjećanju i kazivanju svjedoka i polaznika preko 30 učenika.

Naredne školske 1946/47. godine ovi učenici su polaznici drugog (II) razreda, a nova generacija učenika se upisuje u prvi (I) razred. Sa početkom ove školske godine (1946/47) u Humce na službu dolazi i novi učitelj Hamdija Odobašić iz Tuzle, koji na ovaj posao dolazi po „partijskom zadatku“. Ovaj učitelj vodi oba ova razreda, i to prvi razreda do podne (prva smjena) i drugi razred poslije podne (druga smjena), školske 1946/47. godine.

Naredne školske godine, 1947/48. u Humcima školu vodi učitelj Hamdija Odobašić koji u toj školskoj godini vodi sva tri razreda, i to novoupisani prvi, drugi i treći razred i vodi ih do kraja te školske godine.

Naredne 1948/49. školske godine umjesto Hamdije Odobašića posao učitelja u Humcima preuzima učitelj Salih Žunić iz Tuzle. On te školske godine već vodi dvije

kombinacije razreda i to I-III i II-IV. Učitelj Salih Žunić radi do kraja te školske godine i izvodi prvu generaciju učenika škole u Humcima sa završena četiri (4) razreda.

Školske 1949/50. godine upisuje se ponovo jedno odjeljenje prvog razreda, ali isto tako i završava druga četverorazredna generacija škole u Humcima koju vodi i izvodi učiteljica Beba (prezime nepoznato)

Treba naglasiti da je prva generacija prvog (I) razreda školske 1945/46. godine nastavu pohađala u kući Alije Muratovića, dok se u narednim školskim godinama : 1946/47; 1947/48; 1948/49 nastava odvijala u zgradi mekteba.

Četverorazredna škola u Humcima

Obzirom na vjerovatno povećanje broja polaznika škole u Humcima i na činjenicu da su osim prve za ostale školske godine prve četverorazredne generacije nastava organizovana u mektebu , javila se potreba da se u ovom mjestu izgradi zgrada četverorazredne škole. Ista je sagrađena školske 1949/50 godine.

Gradnja zgrade počela je 1949 godine, a završena je i otvorena u proljeće 1950 godine. Izgrađena je dobrovoljnim radom mještana Humaca i bila je u građevinskom smislu vrlo kvalitetna obzirom da je pripadala u tzv. seoske škole, i vjerovatno područna škola školoile u Šibošnici (škola u Šibošnici je vjerovatno već bila osmorazredna). Vrijeme u kojem je građena je u Humcima bilo sa ekonomskog aspekta veoma teško jer je 1949. godina u tadašnjoj Jugoslaviji bila „gladna godina“. Školska zgrada je bila jednospratnica i imala je četiri učionice i četiri stana za učitelje. U toku svog dvadesetpetogodišnjeg rada u njoj su radili mnogobrojni učitelji među kojima su:

1. RAJKA CVJETINOVIĆ
2. RATKO
3. NEĐO KNEŽEVIĆ
4. BRANKA KNEŽEVIĆ
5. ISMET ASIFIĆ
6. ARIFA HASIFIĆ
7. MITAR FILIPOVIĆ
8. MILANKA FILIPOVIĆ
9. MEHMEDALIJA MEŠIĆ
10. JOVO ILIĆ
11. DRAGOSLAV
12. RODOLJUB
13. DRAGAN MIŠKOVIĆ
14. ARIFA MIŠKOVIĆ
15. DRAGO PAJKANOVIĆ
16. TOMO DELIĆ
17. PANTELIJA STEVIĆ

18. MILICA STEVIĆ
19. JOVO DAVIDOVIĆ

Od četverorazredne do osmorazredne škole u Humcima

Potrebno je napomenuti da već u ovom periodu kad u Humcima nema osmorazredne škole (1950 – 1975) ima učenika koji pohađaju i završavaju osmorazrednu osnovnu školu. Tako naprimjer Eminović Muharem, Čakarić Sulejman, Latifović Ahmet iz Humaca i Mihajlović Vlado iz Miladića školske 1953/54. godine upisuju peti (V) razred tzv. male gimnazije u Koraju, a školske 1954/55. upisuju i šesti (VI) razrediste gimnazije. Poslije toga istu napuštaju osim Čakaraić Sulejmana (ratno siročić koje je prihvatio i odhраниo Šerifović Emin) koji naredne dvije školske godine 1955/56. i 1956/57. završava i sedmi (VII) odnosno i osmi (VIII) razred ove gimnazije.

Takođe treba napomenuti da prije izgradnje i otvaranja osmorazredne škole u Humcima (1975) je bilo pojedinačnih slučajeva da učenici iz Humaca nastavljaju školovanje od V – VIII razreda u Šibošnici, gdje je već bila u funkciji osmorazredna škola a među njima su i: MUJKIĆ HAŠIM, BAŠIĆ NEVRES, POBRIĆ MEHMED, SUKANOVIĆ RAMIZ, ŠERIFOVIĆ RIZAH, TANJIĆ RIZAH.

Od 1970. godine u prostorijama „čitaonice“ koja je u stvari bila seoska kafana omogućava se za učenike iz Humaca pohađanje petog (V) razreda, koji je pohađala većina učenika koja je završila četvrti (IV) razred dok je nastavak školovanja do osmog (VIII) razreda morao biti nastavljen u školi u Šibošnici na „dobrovoljnoj osnovi“.

Školske 1970/71. godine na toj lokaciji je organizovana prva generacija petog (V) razreda kojeg su između ostalih pohađali: SUKANOVIĆ (MUHAREM) HARIZ, KADRIĆ (MEHO) MEHMED, JUSIĆ (ALIJA) BEGO, LATIFOVIĆ (HAMDIJA) NIHADA, KADRIĆ (EMIN) SEAD.

Školske 1971/72. godine organizuje se pohađanje druge generacije petog (V) razreda u prostorijama „čitaonice“ koji između ostalih pohađaju: KADRIĆ (MEHO) VEHD, FEJZIĆ KANETA, MALIKIĆ (OSMO) RAŠID, ŠERIFOVIĆ (HAMZA) AHMET, MUJKIĆ (HAMZA) ELFEZA, POBRIĆ (MURADIF) SENAHID, FEJZIĆ IBRAHIM, TANJIĆ ŠEVALIJA, ILIĆ RUŽICA I ILIĆ DRAGAN iz Miladića i RIKIĆ JUKA iz Brezja.

Treća generacija petog razreda u Humcima se upisuje 1972/73. školske godine koju između ostalih pohađaju: KADRIĆ (HAKIJA) VEHBIJA, BAŠIĆ (RAŠID) ZIJAD, KADRIĆ (EMIN) MIRSAD, MEHMEDOVIĆ (MEŠA) OSMAN.

Školske 1973/74. godine prestaje sa radom ovo odjeljenj petog razreda u Humcima, pa nema upisa u isti ni školske 1974/75. godine, ali već te 1975. godine gradi se i otvara zgrada omogodišnje osmorazredne škole u Humcima.

Osmorazredna škola u Humcima

Zgrada osmorazredne osnovne škole u Humcima izgrađena je na parceli „Brana“ koja je bila u vlasništvu Lejlje Sukanovića i Beće Mujčinovića.

Škola je otvorena 25. 12. 1975. godine, a privilegiju da je simbolično otvori imao je „prvi“ i – kako Humčani kažu – „pravi“ učitelj koji je radio u Humcima Hamdija Odobašić, koji je u to vrijeme radio kao profesor i direktor Srednje medicinske škole u Tuzli. Bila je to savremena zgrada sa osam učionica, četiri kabineta, fiskulturna sala, svlačionice i kupatila za učenike sa riješenim pitanjem snabdijevanja vodom. Isti dan je otvoren i novoizgrađeni vodovod, a u njegovoj gradnji kao i u gradnji same škole posebno značajno mjesto na angažmanu oko istog zauzimaju tadašnji aktivisti mjesne zajednice Humci Mevludin – Hajrudin Mehmedović i Halil Taletović. Škola je bila opremljena parnim grijanjem, savremenim namještaje i nastavnim sredstvima i učilima.

Dakle, školske 1975/76. godine učenici od I do IV razreda iz stare četverorazredne školske zgrade prelaze u novoizgrađenu osmorazrednu, V; VI; VII i VIII razredi se formiraju od učenika koji su bili prestali pohađati školu poslije četvrtog razreda, kao i od učenika koji su ove razrede već pohađali u školi u Šibošnici.

Interesantno je za primijetiti i napomenuti da je škola u Humcima od 1975. do 1992. godine, iako je bila osmorazredna i sa dovoljnim brojem odjeljenja (3 – 4 po razredu) i učenika (450 – 500) ova škola cijelo to vrijeme ne stiče status samostalne škole nego radi kao područno odjeljenje škole u Šibošnici.

Najveći broj rukovodnog osoblja, učitelja i nastavnika ove škole u periodu od 1975. – 1992. godine je bio srpske nacionalnosti (preko 90 %) mada je sastav stanovništva i djece koja su pohađala nastavu bio dominantno bošnjački (preko 90%).

Svoje radno mjesto u ovoj školi kao njeni bivši učenici nisu mogli dobiti ni prvi nastavnici iz Humaca, Hasan Medić (1988) i Fahir Sukanović (1989), koji su navedenih godina diplomirali tehnički odgoj na Višoj pedagoškoj školi, danas Filozofski fakultet u Tuzli.

Samostalnost škole u Humcima

Rat u Bosni i Hercegovini koji počinje nakon proglašenja njene nezavisnosti i priznanja njene samostalnosti i priznanja od strane Evropske Unije i Ujedinjenih Nacija uzrokovao je da Osnovna škola „Krstó Bjeletić Krcun“ u Šibošnici, 15. maja 1992. godine prestane sa radom, čime je sa radom prestalo i područno odjeljenje ove škole u Humcima.

Obzirom da se zgrada do tada centralne škole u Šibošnici nalazila između linija sukoba (srpske snage su uspostavile liniju na Piperima i Lukavici, a bošnjačke i hrvatske na Drijenči, Nahviocima i Miladićima), a zbog potrebe odgoja i obrazovanja djece u ratnim uslovima donosi se odluka o osnivanju osnovne osmorazredne škole u

Humcima. Naime, zbog ratnih dejstava djeca humačkog i izbjeglog nahviočkog i šibošničkog područja uopšte nisu pohađali nastavu u školskoj 1992/93. godini.

Javna ustanova Osnovna škola „Humci“ u Humcima osnovana je odlukom Skupštine opštine Čelić broj 01-120/93 od 13. 03. 1993. godine. Bio je to vrlo značajan akt i značajan događaj za ovu školu kao i cijelo ovo područje opštine Čelić, jer nakon skoro 50 godina ona dobija pravni osnov da radi kao samostalna ustanova.

Školske 1993/94. godine Osnovna škola „Humci“ još uvijek koristi pečat i dokumente osnovne škole u Breškama kod Tuzle.

Odlukom Višeg suda u Tuzli od 17.06.1994. godine škola je zvanično registrovana kao pravni subjekt i stekla sva zakonom predviđena prava za odgoj i obrazovanje učenika. Prvi direktor novoformirane škole, JU OŠ „Humci“ u Humcima bio je rahmetli Mensur Islamović.

Danas škola nosi naziv JU OŠ „Humci“ Humci i čine je centralna škola u Humcima (devetorazredna), područno devetorazredno odjeljenje ove škole u Šibošnici, područno odjeljenje u Drijenči (četverorazredno) i područno odjeljenje u Lukavici (četverorazredno).